

STARINE JAZU 59,

Zagreb 1984.

L. Margetić, Bizantsko pravo prvokupa i otkupa i njegov utjecaj na hrvatsko pravo (1—40). U svom razmatranju autor obrađuje novele bizantskih careva iz X. st. što se odnose na bizantsko pravo prvokupa. Najveća pažnja posvećena je Noveli 2 Romana Lekapena iz 922. god., nakon čega je provedena diskusija s dosada iznijetim stajalištima u kojoj autor iznosi svoja rješenja, tj. svoje prijedloge rješenja pojedinih problema. Nakon toga Margetić provodi analizu hrvatskoga srednjovjekovnog prava prvokupa i otkupa po regijama. Redom obrađuje Istru, Dalmaciju, Hrvatsku, Slavoniju i Kvarner. Analiza hrvatskog prava prvokupa i otkupa provedena je s naglaskom na istraživanju njegovih izvora, a autor se posebno zadržao na značajnoj okolnosti da u srednjovjekovnoj Dalmaciji pravo prvokupa nije poteklo iz bizantskog prava.

J. Buturac, Popis župa zagrebačke biskupije 1334. i 1501. godine (43—109). Izučavanje naše povijesne topografije važan je i prilično težak posao pa je već zbog toga ovaj rad posebno zanimljiv. Ovo nije prvi put da se autor bavi tom temom, no kako u uvodnom dijelu sam kaže rezultati tog prijašnjeg rada nisu zadovoljili što je ujedno bio i motiv za objavljivanje novog rada u kojem su sadržana i bilješkom obrađena oba popisa zagrebačke biskupije: 1334. i 1501. g. Kod pojedinog arhiđakonata najprije su nabrojene župe koje su zapisane u oba popisa, a zatim one, nešto mlađe, koje su zapisane samo 1501. Za zapadni dio ubiciranje naselja izvršeno je uspješno, a za istočni dio samo djelomično, jer su za turskih osvajanja u XVI. st. mnoga naselja bila uništena, a kasnije naseljeno stanovništvo je tim naseljima dalo nova imena. Od 412 naselja autor je ubicirao preko 300, a oko 100 ostaje za sada neubicirano.

M. Bertoša, Mletački žitni tranzit i zapadnoistarske luke: izvještaj iz godine 1528 (109—129). Na temelju izvorne građe u Archivio di Stato di Venezia (fond Consiglio dei X: Lettere dei Rettori ai Capi) autor donosi nove podatke o dopremanju žitarica s Levanta za mletačko tržište preko luka na zapadnoj obali Istre.

1528. je za Veneciju bila jedna od težih godina jer su konvoji s Levanta bili sve rjeđi što zbog Turaka, što zbog gusara s Peloponeza i Krete, klima je

bila nešto hladnija od normalne, a sve je još više zakomplicirala pojava kuge na Jadranu, posebno u Istri. Sve te nedaće prisilile su mletačku vladu da poduzme nove poteze i nađe rješenja tog problema. Autor obrađuje mletački odnos prema zapadnoistarskim lukama i analizira utjecaj i djelovanje te nove politike. Rad je obogaćen kartama, tabelama i slikama.

I. Golub, Juraj Križanić u dnevniku pape Aleksandra VII (129—135). Dnevnik koji se obrađuje u ovome radu nalazi se u Vatikanskoj apostolskoj knjižnici u fondu Chigi. Autor provodi analizu teksta, posebno riječ koja najviše nalikuje riječi spreza i koja opisuje tadašnji Križanićev položaj u Rimu. Križanić se u ovom položaju našao zato što je papa zapostavio njegov prijedlog o slanju poslanstva u Rusiju. Na kraju teksta autor iznosi činjenicu da se na istoj stranici dnevnika pape Aleksandra VII, pape rimskog baroka nalaze Virgilio Spada, vjerojatno začetnik misli da se podignu barokne kolonade, zatim Gian Lorenzo Bernini, knez građevnog i kiparskog baroka i Juraj Križanić, vidjelac slavenskog baroka. Autor u svemu ovom vidi određenu povijesnu simboliku.

I. Mažuran, Organizacija i djelovanje gradskog magistrata u Požegi od 1698. do 1703. godine (135—187). Požeški magistrat osnovan je po uzoru na Osijek i Viroviticu 1698. godine kada je carska komisija koju je predvodio Don Ferdinand Carl grof Caraffa di Stigliano izdala magistarsku instrukciju u 25 članova. Prvi požeški suci su bili Marijan Hunalić, Miho Gvardijan, Luka Šimunčević i Grgo Radijelović za čijih sudovanja su postavljeni temelji organizacije i rada magistrata. Javno djelovanje sudaca ovisilo je potpuno o Dvorskoj komori u Beču i Slavonskoj komorskoj inspekciji sa sjedištem u Osijeku. Na kraju je iznesena izvorna arhivska građa koju je autor upotrijebio u svom radu.

A. Gabričević, Prirodno kretanje stanovništva na području župe sv. Vida u Brdovcu između 1672. i 1981. godine (187—309). Istražujući prirodno kretanje stanovništva na području 13 sela župe sv. Vida u Brdovcu u razdoblju od 1672. do 1857. na osnovi upisa u matične knjige i Kanonske vizitacije, te pomoću drugih statističkih izvora do 1981. autor utvrđuje mnoge zanimljivosti. Do kraja 19. st. za to područje karakterističan je visok mortalitet djece što je prouzročilo nisku prosječnu životnu dob i vrlo visoko rađanje u nekim razdobljima. Radu su priložene i mnogobrojne tabele.

I. Erceg, Stanje i struktura stanovništva u hrvatsko-slavonskim županijama godine 1782 (309—327). U ovome radu utvrđen je broj stanovnika za sve županije, utvrđeni su odnosi među spolovima, zatim brojčani odnos mladih i odraslih, bračno stanje koje se od županije do županije razlikovalo. Bračno je stanje imalo jak utjecaj na natalitet. Autor je osim svega ovoga utvrdio i površinu i gustoću naseljenosti. Obradio je i odnose među pripadnicima različitih vjeroispovijesti, navodeći brojno stanje svake po županijama, broj svećenika i crkava itd. Rad obiluje tablicama i kartama što omogućuje bolji uvid u mnoštvo iznesenih podataka.

Zvonimir Pavić

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU — INSTITUT ZA HRVATSKU POVIJEST

INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
ИНСТИТУТ ХОРВАТСКОЙ ИСТОРИИ

RADOVI

VOL. 19

ZAGREB

1986.

Izdavač: Sveučilište u Zagrebu — Centar za povijesne znanosti
Odjel za hrvatsku povijest

UREDNIČKI ODBOR

Branka BOBAN, Zagreb, Mirjana GROSS, Zagreb, Josip LUČIĆ, Zagreb, Marijan
MATICKA, Zagreb, Ivan OČAK, Zagreb, Tomislav RAUKAR, Zagreb, Petar STRČIĆ,
Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Josip LUČIĆ, Zagreb

Adresa uredništva: Centar za povijesne znanosti — Odjel za hrvatsku povijest,
Zagreb, Krčka 1

Časopis izlazi jednom godišnje

Cijena ovog broja iznosi 1.000 đin

Izdavanje časopisa sufinancira Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad
SR Hrvatske - VII.

Rješenjem Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu
SR Hrvatske br. 6859/1 od 5. X. 1982. časopis »Radovi« oslobođen je plaćanja
poreza na promet proizvoda.

Časopis je registriran u Republičkom komitetu za informiranje SR Hrvatske
pod br. UP-547/2 — 84 — 1984.

RADOVI 19

Za izdavača
dr. *Nikša Stančić*

Tehnički urednik
Franjo Čuješ

SURADNICI U OVOM BROJU

DAMIR AGIČIĆ, student Filozofskog fakulteta, Zagreb
SANJIN BIŠCAN, student Filozofskog fakulteta, Zagreb
dr. MIROSLAV BRANDT, Ul. socijalističke revolucije 73, Zagreb
mr. NEVEN BUDAK, Filozofski fakultet, Zagreb
IVO FICOVIĆ, Arhiv Hrvatske, Marulićev trg 21, Zagreb
KLARA FILIPOVIĆ, Šestinski vijenac 22, Zagreb
dr. TEREZA GANZA-ARAS, Obala socijalističke revolucije 8, Zadar
BORISLAV GRGIN, Baštijanova 54, Zagreb
dr. BOGUMIL HRABAK, Cara Uroša 6a, Beograd
IVAN JURIŠIĆ, Centar za povijesne znanosti Sveučilišta, Krčka 1, Zagreb
mr. DUBRAVKO LOVRENOVIĆ, Filozofski fakultet, Račkog 1, Sarajevo
mr. MARIJAN MATICKA, Filozofski fakultet, Zagreb
ANĐELKO MIJATOVIĆ, P. Togliatija 12, Susjedgrad, Zagreb
mr. FRANKO MIROŠEVIĆ, Zavod za prosvjetno-pedagošku službu, Zagreb
dr. ILIJA MITIĆ, P. Budmani 18, Dubrovnik
dr. IVAN OČAK, Centar za povijesne znanosti Sveučilišta, Krčka 1, Zagreb
KREŠIMIR OREMOVIĆ, student Filozofskog fakulteta, Zagreb
ZVONIMIR PAVIĆ, student Filozofskog fakulteta, Zagreb
dr. DRAGUTIN PAVLIČEVIĆ, Centar za povijesne znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Krčka 1
DUBRAVKA PEIĆ, Muzej Revolucije, Trg žrtava fašizma, Zagreb
mr. MIRJANA POLIĆ-BOBIĆ, Filozofski fakultet, Zagreb
mr. ŠTEFANIJA POPOVIĆ, Centar za povijesne znanosti, Krčka 1, Zagreb
LJERKA RACKO, Centar za povijesne znanosti, Krčka 1, Zagreb
dr. MIRJANA STRČIĆ, Kumičićeva 42, Rijeka
mr. MLADEN ŠVAB, Jugoslavenski leksikografski zavod Zagreb
ELIZABET TAKAČ, student Filozofskog fakulteta, Zagreb
mr. BOŽENA VRANJEŠ-ŠOLJAN, Centar za povijesne znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Krčka 1
